

Usnesení

Rady vlády pro lidská práva

ze dne 27. dubna 2023

k postihu předsudečné trestné činnosti

Rada vlády pro lidská práva

- I. v y z ý v á vládu v návaznosti na své usnesení z 26. října 2022 k posílení ochrany menšinových skupin před předsudečným násilím na základě věku, pohlaví, zdravotního postižení, sexuální orientace, genderové identity a případně dalších podobných důvodů
- II. d o p o r u č u j e proto vládě uložit ministrovi spravedlnosti předložit novelu trestního zákoníku, která by do něj doplnila uvedené pohnutky podobně jako je tomu u etnické příslušnosti, vyznání či politického přesvědčení.

Odůvodnění:

Podle preambule Ústavy ČR, prvního článku Listiny základních práv a svobod, judikatury Ústavního soudu či Evropského soudu pro lidská práva je za základ lidských práv považována lidská důstojnost. Z lidské důstojnosti plyne rovný respekt ke každému člověku, jeho identitě a svobodě a naopak zákaz násilí a působení fyzické a psychické újmy. Každý člověk má právo na ochranu před útoky násilím. Světová zdravotnická organizace definuje násilí jako úmyslné použití fyzické síly nebo moci, včetně hrozby násilím, které má či může mít za následek zranění, smrt, psychickou újmu, špatný vývoj nebo deprivaci. Násilí tak může mít nejen fyzickou, ale i psychickou formu, a tudíž nejen fyzické, ale i psychické následky. Stát má povinnost před násilím a jeho následky všechny lidi chránit rovným způsobem a mít dostatečné právní nástroje k jeho postihování a trestání a také pro jeho prevenci.

Je tradicí českého právního řádu postihovat předsudečné trestné činy. Již ve 30. letech 20. století bylo postihováno jednání spočívající v podněcování k nenávisti a nevraživosti vůči jednotlivcům a skupinám jednotlivců z důvodu jejich rasy, národnosti, vyznání či skutečnosti, že jsou bez vyznání. Byli jsme tak pravděpodobně jednou z prvních zemí, která předsudečné útoky postihovala, neboť si byla vědoma jejího destruktivního efektu vůči jednotlivcům, skupinám jednotlivců i vůči celé společnosti. To přitom plně odpovídá i současné filosofii přístupu

k předsudečné trestné činnosti, jak mnohokrát zdůraznili Ústavní soud i Evropský soud pro lidská práva. Předsudečná trestná činnost je tedy v demokratickém právním státě nepřijatelná

Platná právní úprava v ČR specificky postihuje předsudečnou pohnutku rasy, národnosti, etnicity, vyznání a politického přesvědčení. Chrání před předsudečnou trestnou činností tedy pouze ty osoby, které jsou napadány z těchto důvodů jako etnické, náboženské či politické skupiny. Jiné typy předsudečných pohnutek jako např. věk, zdravotní postižení či sexuální orientace, však trestní zákoník již přímo nejmenuje. Ostatní skupiny osob tak již výslovně chráněny nejsou.

Výzkumy z posledních let přitom ukazují, že trestná činnost motivovaná uvedenými pohnutkami se v ČR vyskytuje a to poměrně výrazně. S fyzickým či sexuálním napadením a vyhrožováním násilím má zkušenost skoro 1/5 LGBTI+ lidí¹, 2/5 seniorů² či 3/5 lidí se zdravotním postižením³. Některé aktuální případy (Dorota Šandorová, klub Tepláreň) vyvolaly výraznou mediální i veřejnou odezvu a vedly i k iniciativám a výzvám na změnu právní úpravy a praxe.⁴ Téma bylo i předmětem posledního jednání Rady dne 26. října 2022, která ve svém usnesení zdůraznila, že předsudečné násilí a útoky z nenávisti jsou nepřijatelné vůči jakékoli části společnosti, a apelovala na vládu ČR, aby systematicky posilovala prevenci před útoky z nenávisti vůči všem zranitelným skupinám obyvatel a ochranu práv příslušníků těchto skupin. V návaznosti především právě na ochranu práv proto Rada přichází s dnešním usnesením, kterým doporučuje vládě již konkrétní kroky k jejímu posílení.

¹ [Výzkum Byt LGBTQ v Česku, Národní ústav duševního zdraví/Queergeography, 2022.](#)

² [Výzkum Inovativní cesty definice, měření prevalence a řešení seniorského abusu v ČR \(včetně přenosu mezinárodních postupů dobré praxe\) \(RESTABUS\), FSS MU, 2022](#)

³ [Výzkum Zkušenosti lidí se zdravotním postižením s násilím a předsudečným násilím, In-lustitia, 2022](#)

⁴ Viz např. výzvy [Společně proti nenávisti](#) či [Memorandum o ochraně lidí s postižením před násilím](#)